VALTIONEUVOSTON KANSLIA
STATSRÅDETS KANSLI

27.02.2025

Talousvaliokunnan kokous 28.2.2025

Valtioneuvoston kanslian lausunto
Valtioneuvoston kanslia, strategiaosasto, kestävän kehityksen toimikunnan sihteeristö
Johtava asiantuntija Taru Savolainen

Lausuntopyyntö:
Asia: VNS 7/2024 vp Valtioneuvoston selonteko YK:n kestävän kehityksen toimintaohjelma Agenda2030:n toimeenpanosta

Taustaa

YK:n globaali kestävän kehityksen toimintaohjelma Agenda2030 tähtää köyhyyden poistamiseen sekä kestävään kehitykseen, jossa ympäristö, talous ja ihminen otetaan tasavertaisesti huomioon. Agenda2030 ja sen 17 kestävän kehityksen tavoitetta ovat ohjanneet Suomen ja muiden YK:n jäsenmaiden kestävän kehityksen työtä vuodesta 2016 lähtien (hyväksytty YK:ssa 2015). Agenda2030 on jatkoa YK:n vuosituhattavoitteille (*Millenium Development Goals*), jotka muodostivat kansainvälisen kestävän kehityksen tavoitekehikon vuosina 2000-2015.

Agenda2030:n toimeenpano on ajallisesti yli puolivälissä, mutta YK:n pääsihteerin toukokuussa 2024 julkaiseman raportin mukaan maailmanlaajuisesti tarkastellen vain noin 17 prosentissa tavoitteista ollaan suotuisalla kehitysuralla. Noin puolessa tavoitteista ollaan vaihtelevissa määrin jäljessä niiden vuoteen 2030 mennessä saavuttamiseen vaadittavasta kehityksestä ja 17 prosentissa tavoitteista ollaan jopa taannuttu vertailuvuotta 2015 heikommalle tasolle.[1] Suomi menestyy kansainvälisissä kestävän kehityksen tavoitteiden toimeenpanoa koskevissa vertailuissa muiden Pohjoismaiden ohella hyvin. Suomen haasteet liittyvät ekologista kestävyyttä ja terveellistä ravitsemusta koskeviin tavoitteisiin sekä kulutuksen ja tuotannon merkittäviin muihin maihin kohdistuviin ulkoisvaikutuksiin.[2]

Suomi on vahvasti sitoutunut Agenda2030:n ja sen kestävän kehityksen tavoitteiden toimeenpanoon. YK:n jäsenmaiden Agenda2030:n toimeenpanoa seurataan globaalitasolla vuosittain New Yorkissa järjestettävässä YK:n kestävän kehityksen korkean tason seurantakokouksessa (*High-level Political Forum, HLPF).* Suomi raportoi seuraavan kerran heinäkuussa 2025, aiemmat raportit ovat vuosilta 2016 ja 2020. Maaraporttia valmistellaan poikkihallinnollisesti ja laajassa yhteistyössä eri sidosryhmien kanssa VNK:n koordinoimana.

Valtioneuvoston selonteko Agenda2030:n toimeenpanosta

Valtioneuvosto on antanut eduskunnalle selonteon Agenda2030:n ja kestävän kehityksen tavoitteiden toimeenpanosta kerran hallituskaudessa Agenda2030:n hyväksymisestä lähtien. Aiemmat selonteot on annettu vuosina 2017 ja 2020. Selonteoissa kuvataan kestävän kehityksen tilaa Suomessa, kunkin hallituksen keskeisiä toimia Agenda2030:n toimeenpanemiseksi kansallisesti ja osana kansainvälistä yhteistyötä sekä toimeenpanon organisointi ja seuranta valtionhallinnossa. Selonteko on keskeinen väline kestävää kehitystä koskevassa vuoropuhelussa eduskunnan kanssa, kansainvälisten raporttien valmistelussa sekä kotimaisille ja kansainvälisille sidosryhmille viestimisessä Suomen kestävän kehityksen työstä.

[1] https://hlpf.un.org/sites/default/files/2024-06/SG-SDG-Progress-Report-2024_05062024.pdf
[2] https://dashboards.sdgindex.org/

Pääministeri Petteri Orpon hallituksen selonteko kokoaa yhteen hallitusohjelmaan sekä hallituksen muihin relevantteihin selontekoihin ja strategioihin kirjatut toimet Agenda2030:n ja kestävän kehityksen tavoitteiden toimeenpanemiseksi. Sen valmisteluaikataulu yhteensovitettiin ulko- ja turvallisuuspoliittisen selonteon sekä kansainvälisten taloussuhteiden ja kehitysyhteistyön selonteon valmistelun kanssa siten, että em. selonteot annettiin eduskunnalle ensin ja niiden linjaukset saatiin mukaan Agenda2030-selontekoon. Lisäksi selonteossa kuvataan eri ministeriöiden pitkäaikaisempaa kestävän kehityksen työtä ennen kaikkea kansainvälisissä verkostoissa. Selonteossa ei ole tehty uusia Suomen kestävän kehityksen politiikkaa ja Agenda2030:n toimeenpanoa koskevia linjauksia, vaan se kokoaa yhteen hallituksen useissa eri politiikka- ja valmisteluprosesseissa päätetyt toimet.

Kestävän kehityksen tilannekuvat on selonteossa jäsennelty valtioneuvoston kanslian johdolla toteutettavassa yhteiskunnallisessa kestävyysarvioinnissa hyödynnettävän viiden kestävyyden ulottuvuuden mukaisesti mahdollisimman kattavan tilannekuvan luomiseksi. Ulottuvuudet ovat ekologinen kestävyys, inhimillinen ja kulttuurinen kestävyys, demokratian, oikeusvaltion ja turvallisuuden kestävyys, sosiaalinen kestävyys sekä taloudellinen kestävyys.

Selonteossa on omat lukunsa kullekin 17 kestävän kehityksen tavoitteelle ja toimille niiden saavuttamiseksi. Valtioneuvoston kanslia kuitenkin korostaa tavoitteiden ja kestävyyden eri ulottuvuuksien vahvaa keskinäistä kytkeytyneisyyttä sekä systeemisen lähestymistavan, pitkäjänteisyyden ja politiikkajohdonmukaisuuden tärkeyttä kestävän kehityksen työssä.

Agenda2030 -selonteon laadinnasta on vastannut valtioneuvoston kanslia yhdessä kaikki ministeriöt kattavan valtionhallinnon kestävän kehityksen koordinaatioverkoston kanssa. Kukin ministeriö myös vastaa vastuullaan olevien, selontekoon kirjattujen politiikkatoimien valmistelusta ja toimeenpanosta. Valtioneuvoston kanslia koordinoi ja resurssiensa puitteissa tukee sektoriministeriöiden työtä.

Selonteon toimeenpanolle ei luoda erillistä seurantajärjestelmää, vaan ministeriöt raportoivat kestävän kehityksen tavoitteiden toteutumisesta työssään hallituksen vuosikertomuksen (HVK) liitteessä 1 olevissa tuloksellisuuden kuvauksissaan. Eduskunnan lausumiin vastaaminen HVK:n liitteessä 3 täydentää merkittävällä tavalla kestävän kehityksen työstä raportointia. Raportointi osana hallituksen vuosikertomuksen liitteitä tarjoaakin väylän säännölliseen vuoropuheluun selonteon toimeenpanosta eduskunnan kanssa ja tulevaisuusvaliokunnan Agenda2030-selontekoa koskevan mietinnön käsittelyn yhteydessä annettujen lausumiensa kautta eduskunta voi halutessaan vaikuttaa seurannan painopisteisiin.

Eduskunnan valiokuntien Agenda2030 -selontekoa koskevat lausunnot ja tulevaisuusvaliokunnan mietintö ovat myös mahdollisuus antaa sisältöä parhaillaan valmisteilla olevaan, YK:lle heinäkuussa 2025 esiteltävään Suomen kestävän kehityksen maaraporttiin.